

Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhanut Qanuriliurutikhat

Naunaitkutat Iluani Ittunut

MINISTAM UQAQTAIT	3
AULAPKAJJINI NAITTUQ NAUNAIJARUT	5
KANGIQHIDJUTIT	8
HUUQ UNA UJARAQHIURNIKKUT AJUIQHAIJUTIKHAINUN QANURILIURUTIKHAQ?	8
KITKUNUN PIHIMAVA?	11
KINATKUT ILAUVAKPATA?	11
HAVAKVIKHANUN HIVULLIUTIT UJARAQHIURNIKKUT	12
HAVAARIJAKHAIT UJARAQHIUQTIT NUNAVUTIP MANILIURUTIKHAINUN.....	12
HAVAAKHANUN NAUNAIKUTAA	14
PAANARIIRUTIT UJARAQHIURNIKKUT AJUIQHAINIKKUT	16
ILAGIJAIT UUMA UJARAQHIURNIKKUT AJUIQHAIJUTIKHAINUN QANURILIURUTIKHAQ	18
ILIHAQTUMUN-PIHIMAJUMUN PIJAKHAAT	18
TAIGUARNIKKUT TITIRARNIKKULLU UNALU KIHITTJJUNI	19
HAVAGIAMI UPALUNGAIURUTIKHAT	20
UJARAQHIURNIKKUT ILIHARNIRMIK	21
HAVAGIAMI AJUIQHIMAJANGIT UNALU HAVAGVINGMI ILIHAUTIKHAT PIJAKHAT	22
HIVULIGHALIURUTIKHAT AKHUURUTIGJANGIT	24
MUNARINIQ HAVAKTAINUN UNALU NAUNAIJARLUGU NAKUJJUMIK PIHIMAJAINUN....	26
INIQTIRUTIT	28

Ministam Uqaqtait

Pidjutigiplugit Nunavut Kavamanga, quviahuktunga tuniglutit Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhanut Qanuriliurutikhait. Tikinnahuarutaa qanuriliurutikhap taimaa inuit pilaarutikhaqarianginnun nakuutqijanun ajuiqtakhanik ilaujaami angitqijami havagvingmi nunami maniliurutikhainun. Takujumajaat ilihimaliriami Nunavutit itquumajumik pijaat pittaariamilu pilugu tamainnun havakviujakhainun maniliurutikhamullu tamainnun pijakhamun nunap nakuujumik pidjutikhainun ihariahungnaittumullu tamainnun Nunavunmiutanun.

Piliurlugit ujaraqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanik ilihautikhat atauhiq ihuatqijaq pijakhaq taimaa amihut havaktipkaidjutikhanun hailijun Nunavunmiutanun ikajuutikhaanullu ujaraqhiurnikkut aulahimmaariangat hakugikhidjuumidjutikhaallu Nunavunmi nunallaanun. Ajuiqhaidjutikhaq pihimajuq tahapkununga havagumajut talvani ujaraqhiurvingni najugaani auladjutikharnik, havagumajunun havagvigjuanginni, niuvaiviingitlu hunavalungnik ikajuutikharniklu Nunavunmi, unalu kavamangit havagviinni havaarijaannun ujaraqhiuqtunik atuqtakhat munaridjutikharnik.

Pijakharijainun hivumun pijukhat havaqatigiiklutik paanariiklutiklu. Nakuujumik pijaami, Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhanun Qanuriliurutikhaq pijakhaat havaqatigilugit Inuit timiqutigijaujut, ujarakhiuqtut uvalu qiniqhiajut havagviit, ujarakhiurnikkut havagvigjuat katulaaktut, maniliurnikkut pivallianikkut havaktit, haamlat, uvalu aallat tigumidjutiqaqtut.

Qanuriliurutikhaq piliuqhimajuq qaujihairuirmata ukununga amigaitqijanun 50 inuit 27-ni aallatqiini havagviujunun. Naunaiqtait pijakharijalluat havaktakhatpijaanginni Nunavunmiut pilugin havaktakharijanginnik ihuarutikhanullu pijumajaujanun havagviujunin angiklijuumijaami maniliurutikhaptinnun, havaakhaliurlutik, navallialipkailutik nakuujumik pijunun nunallaani taimaatun tamaita inuujun alihugianginni nakuukpiaktumik ihuuhudjutikhamik.

Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq ikajuutauniaqtuq ihuaqhilugu havaqatigiigutiptingnun hakugingniinik, ikajuutigilugu naudjutikhamun nunami pittaatainun, piliurlugulu nakuutqijamik hivutikhamun Nunavunmut. Havaqatigiikltik, ikajuqtaaqtavun Nunavunmiut ikajuqtaujaanginni

maniliurnirmin nakuujumiklu auladjutainnun pihimajunun nunami
ujaraqhiurnikkut pivigijainni.

Aulapkaijini Naittuq Naunaijarut

Ujaraqhiurniq angitqijaujuq havagvirjuaq Nunavutip maniliurutigijainni. Piqaqtuq pingahunik aulajunik ujaraqhiurvingnik Nunavunmi upalungaijaqhimajunun aulajaami 15-ni ukiuni amigaitqijaanikluuniin piqaliqhutik nutaamik gold-mik ujaraqhiurvingmik Kitikmeoni niriukhimajun aullaqtiriamingnik ujaraqhiurlirlutik 2025-mi. Aallanik ilittuqhaidjutikhatigun, qiniqhianikkut, maniliurutikhatigun, pidjutikhaqqtuq nutaamik amigaidjuaqtunik atuqtakhanik ujaraqhiurutikhanun havaktaujakhanik hivumuuriami ujaraqhiuriami qulini ukiurutainni tikinniaqtunun.

Ilaali, Nunavutip ujaraqhiurviit havaktittijun thousand-ngujunun inungnik piqarlutik hundred-ngujunik ukuninga havaarijakhanik havaktiqarlutik Nunavummiutanik. Nunavutip ujaraqhiurviit piliuqtait 2,921 havaakhat 2017-mi, piqaqhutik 504-nik unaluuniin 17% havaktigivlugit Nunavunmiutanik.¹ Piqarumik ajuiqhahimmaarutikhanik ikajuutikhaniklu ilihaqtunun, pidjutikhalik amigairjuumijaanginni nampait nunallaami havaktukhanik aulajuni ujaraqhiuqtuni havagviujullu pinialiqnun amigairjuumilugit ukuat nampait.

Naunairiami Nunavunmiut piqarianginnun nakuujunik havaktaaqtamingnun ikajuqtaujaami havagiami ujaraqhiuqtuni, Havagviat Pivalliajuliqijikkut Ingilrajuliqijitkullu havaqatiliqtait ukuat Havagviat Inulirijitkut unalu Nunavunmi Iniririt Ilihariaqpaalirviit havalirlugu una Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pivlugit ukununa Nunavut Kavamanga. Atauttikut, piliuqtut aadjikkiiktumik takujumajamingnun uumunga Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq:

Takujumajainun Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq tamainun Nunavunmiutanun ihuaqtumik pittaqtait uvalu iniqtirilugit ilihaqtatik piumajatik uvalu tapkua

Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pidjutaa amihunik qaujihaidjutinun havaktait inungnun tigumiqatigiiktunullu aallatqiini havagvingni. Ukunuuna uqaqatigiigutinun, angiqatigiiktun naunaiqtuq taimaa tikittumajainik qanuriliurutikhamun ihuaqtukhat hitamanun pijakhanun ajuiqhaidjutini:

¹ Nunattiaq Nunavullu Katimajingit Ujaraqhiuqtut, Ujaraqhiurniq Ukiuqtaqtumi Nakuujumik Pijaunaqtuq! Nunavunmi Ujaraqhiurnikkut Havagvirjuanginun Havaarihimmaagakanun Naunaitkutaa, makpirnia 5. (https://miningnorthworks.com/wp-content/uploads/2019/05/2019-04-30_MNW_NWT_Career-Catalogue_Low_Resolution_FINAL.pdf)

Ilittuqhaidjutit ajuiqhaidjutinun (imaatun, Nunavunmiut ilihimajaanginni kangiqhilutiklu ajuiqhaidjutikhat ilagijainullu havaarihimmaagakhanun pittaagtainun)

Pijaanginnun ajuiqhaijaami (imaatun, naunairlugu Nunavunmiut pittaarianginni ajuiqhaidjutikhanik)

Pihimanikkut ajuiqhainikkut (imaatun, ikajuutikhat ilihaqtunun iniqhijaanginni inmik ajuiqhaudjutigijamingnik), unalu

Qanuriliurutikhaq pijaat nakuujuq unalu ilihaqtunun pihimajunun pivlugu ihumagivlugit aallatqiit pidjutikhait Nunavunmiutanun pijumajun ujaqaqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanik imaalu ujaqaqhiurnikkut pihimajunun havaarihimmaagakhanun, ilaujurlu nuutirutikhaq inirninun ilihaqtunun unalu K-12 ilihaautikhait ujaqaqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanik.

Pidjutikhaa ujaqaqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanun upalungairiamingni Nunavummiut ukununga ujaqaqhiurnikkut havaagiami ukunani nanminirijaujuni inungnullu havagviujunun. Ilagijaa ujaqaqhiurviit havagviit, ujaqaqhiuqtunik najugaani auladjutikharnik, qiniqhiajunik havagvigjuangit, niuvaiviingitlu ujaqaqhiuqtunik hunavalungnik ikajuutikharniklu Nunavunmi, unalu kavamangit havagviingitlu nunallaani kavamangit havangnahuarniaqtainun ihuaqtunun ujaqaqhiurnirmun atuqtakhat munaridjutikharnik.

Nunavunmiutanun ikajuqtaujaaninun ittunun hivunirmullu havaliriamingnun ujaqaqhiuqtuni, pihimmaagtainun ajuiqhaidjutikhanun ikajuutikhanullu pijakharijait. Taimaatun, pijakhaq pidjutikhamun uumani Ujaqaqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pihimajaami ikajuutikhanik ittunun

ikajurianginnik ilihaqtunun nakuujumik pijaanginnik. Una pijaami, qanuriliurutikhaq naunaiqhimajaa kavamatkut havaktakhait munarijakhailu unalu ilaliutilugillu qitqani aulapkaihimajangit inikhangit pidjarikhinahuarlugit atuqhimajangit unalu nutaamik maniliqtuutikhat, piliriakhat, ikajuutikhangit, igluqpait unalu naunaijainingit atuqhimajangit nakuuqpiaqtumik unalu nalaumattiaqtumik, aadjiliuqhimaittumik uktuutit.

Kangiqhidjutit

Huuq una Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq?

Nunavut piqaqtuq angijumun naunaitkutainik hivuliqtiujunik akhuurutigivlugulu havaqatigiingnikkut pijumalirianginnun aallanun pilirianginni unalu *Nunavut Angirutaa* naunaitkutaquq inmik takujumajainun. Ukuat angirutit ikajuutaujun titiqqat ukununga atugakhanun pinahuarutikhanullu piliuqhimajunun ikajuriamingnun Nunavunmiutanun ilagijainullu nunallaarijainullu.

Piliuqhimajun pitqujaujamun havagianginnun pitquhimun tammaqtailinikkut inmiknullu pilirianginnun, una *Nunavut Angirutaa* ihuaqhihimajait pidjutikhamun piliurutikhaanun Nunavut nunagijaujamun ilitarijaujaanginniklu ittunun Inuit pilaarutikhainun pijumajainullu aviktuqhimajumi. Ilagijaa pilaarutikhaq uumunga Inuit ikajuqtaujaanginni nunamin pilugu ihuaqtumun inmingnun pitquhirmun, inuqatigiigutingnun, maniliurutikhanullu pijumajaujanun niriuktamingnullu.

Ikajuutikgilugu inmik inuqatigiingnikkut maniliurutikhanullu pivalliadjutikhanun, tamangmik angirutik piqaqtut havaktaanginnun ajuiqhaidjutikhanik² pipqarlugillu kavamajun naunaiqhijaanginnun Inuit Nunavunmi piqarianginnik ajuiqhaidjutikhanun pidjutaini ukunatun ujaraqhiurniq, nappaqhijuni havaktunun, kavamatkut, aallanilu havagvirjuani piqaqtuni havaakhanun pittaaqtanginnun.

Nunavutip ilihautikliqidjutaa piliuqhimajuq malikhugu akhuurutigilugu iliharnikkut nunami tun'ngavianun maligainni ikajuutiqarluni atugakhanin, pinahuarutikhanin, manikhanullu aallatqiinin kavamatkunni havagviujunin, unalu Inuit havagviit katimajiit ujaraqhiurnikkullu havagviujunin. Tikittumajaat aviktuqhimajumi ilihauliqidjutait tunilugit Nunavunmiutanun, 85% Inuinnaujunun, havaktakharijait havaakhanullu ajuiqhaidjutit pijakharijait pijaanginni

---

² Ataani *Nunavut Angirutaa*, Kanadaup Kavamanga havaarijakaat ikajurlutik pivalliadjutikhanun ajuitunun ajuiqahimajunullu havagvikhanun Nunavunmi. Una ilagijaa havaarilugin ilihautikhat ajuiqhaidjutikhallu Inuinnaujunun aallanullu nunamiittunun avikturvingmi. Angirutikhaq ilitarihimajait pijakharijamun pitquhirmun uqauhimullu atuqtauhimmaarutikhanun Inuinnaujunun kavamatkullu pijukhat munarimalugit ilihautikhanik ajuiqhaidjutikhaniklu pinahuarutikhanun ihuaqtukhaujunik pittaaqtainullu nunamiutanun. Angirutikhaq pivaktaallu piliurutikhamik aallangajumik manikhamun ikajuutikhamun iliharnikkut ajuiqharnikkullu pinahuarutikhanun nunami. Una manikhaq, havaktaat Nunavut Tunngavikkut Timinga talvuuna Makigiaqta Inuit Ilihautikhaitigun Kuapaliisingat, havaktait ikajuutikhat piliuriami ilihautikhanik ajuiqhaidjutikhanullu pinahuarutikhanik ihuaqtunun pijumajainun nunami ittunun Inuit inugiaktiilaanginun taimaalu ikajuutikhaq pivalliadjutikhanun ajuitunun ajuiqahimajuniklu havaktukhanun.

ajuiqhimajakhanun naunaitkutikhanullu pijakhaujunun pijaanginnun nakuujumik akiliuhiarutiqaqtunun havaakhanik.

Ujaraqhiurniq angitqijaq pivikhaq nanminiqaqqtuni havagvingni ihariahungnaittumun Nunavunmi pidjutaalu amigaitqijaanin 40% avikturviup GDP-nga hundred-ngujullu nunami havaakhat Nunavunmiutanun.³ Talvanin Nunavuttip aulagtirutaanin, ujaraqhiurniq ujaraqhiurnikkullu pihimajun hanapkaijun pijait amigaitqijamin 60% tamainnin maniliurutinun pivalliadjutigivlugin. Taimaatun, piliuqhugit atuqtakhat nunami pilugu ihuaqtumik inmikkut pittaarutikhaq Inuinnaujunun hivituniinni pilugu pidjutikhaqarluni maniliurutikhamun kavamatkunun aulavagianginni qangaraalungmin pihimajuq atauhiq Nunavuttip tikittumajainni.

Havaktautinnagulu, Nunavut ikajuqtaujuq piliuqpagaitigun inmik nautqilimaittunun ujaraqhiurnimin aadjikkiikhugu aallanun atuqtaaqtainun unalu Inuit munaridjutait nunamik. Qulinik ukiuqaqtumik qangaraaluk, Inuit piliuqpagait kan'ngujat hanalrutiliuqhugit ukuninga ulunik, haviit, hikuliqidjutit, nikhiit, naulaqhanullu. Havigalgit ihariagijauvaktun hunavalungnun ublumin ublumun inuuhidjutikhamun niuvrutikhanullu ihariagijainun atuqtakhainun.⁴

Qiniqhiajit ujaraqhiuqtullu hivullirmik aullaqtittiju qiniqhiavlutik avikturvingmik ujaraqhanun qangaraaluk 19ⁿⁱ atulihaaqtumilu 20ⁿⁱ qulini ukiuqaqtuni, uumunga hivulliq ujaraqhiurvik tadjia Nunavun'nguqhimajuq aulaliqtumi 1950-ni. Pihimagaluaqtilugulu ujaraqhiuqpaktunun qajumiiktittut qitqani-20ni qulini ukiurutainni, sainiqhidjutaa uuma *Nunavummi Nunataarutit Angirutaanut* 1993-mi aullaqtirutaanullu Nunavut 1999-mi pidjutigiffaaqtaa pijumajunun avikturviani pidjutaqliqhuni utiffaaliqtumun ujaraqhiurnikkut havaliquhutik atulihaaqtumi 21ngujumi qulini ukiurutainni. Hivituniinni ukiuni, aallatqiit ujaqqat ukunatut gold, silver, kang'nguqjaq, lead, zinc, unalu iron ujaraqhiurutaun Nunavunmi.

Ublumi, akitunikhaa ujaqqanun pihimajunun Nunavunmit amigaitqijaujuq aallanin avikturviinnin atauttikkuuqtumik ukuallu tallimat avikturviin. Piqaqtuq pingahunik ujaraqhiurvingnik Nunavunmi upalungaijaqhimajunun aulajaami tugliujuni 15-ngujuni ukiuni amigaitqijaanikluuniin piqaliquhutik nutaamik gold-mik ujaraqhiurvingmik Kitikmeoni niriukhimajun aullaqtiriamingnik ujaraqhiurlirlutik 2025-mi. Piqarnuaqtuq atuqtakhanik ujaranik pijakhanik auladjutikhamun

---

³ Naunaijaqhugu, tuglia angitqijak ikajuqtit taaffumunga Nunavuttip GDP-nganun ukuat inungnun aulapkaidjutikhat (18%) nappaktirijunilu havaktut (6.5%).

⁴ Nunattiaq Nunavullu Katimajingit Ujaraqhiuqtit, Ujaraqhiurniq Ukiuqaqtumi Nakuujumik Pijauniaqtuq! Qiniqhialugit Aallanik, makpirnia 3.

nunarjuamun baatuliikhanun, anurimin alrujaqtuutit, alrujaktuqtunullu akhaluutinik ihumagijaujuq amigaittumik nunami, pidjutikharutaudjutikhaa Nunavunmut pijaami ihuaqtumik aittuutikhamik nunarjuami akhuurutaanun taaffumunga hilaup allanguqtiinninganun nuutiqtinnani inmikkut algunngup pujua nakuujumun auladjutikhaqaliriarningnik.

Ujaraqhiurnikkut havagvirjuaq Nunavunmi pidjutikhaqaut naunaittunik maniliurutikhanun ikajuutikhat nunamun, unalu havaakhaliurlutik amigairjuumilutiklu taaksiutinun maniliurutikhat. Ujaraqhiuqtinun ittunun Inuit-nanminirijainni nunani, una *Nunavut Angirutaa* pipqaqpagait ujaraqhiuqtit havagvirjuat piliuqtilugit uuminga Inuit Aktuqtaugiakhanginut Ikajuutikhainun Angiqatigiigutit havakpaktait havaktaujakhat ujaraqhiuqtini havagviujumun angitqijanun maniliurutikhanun inungnullu pivalliadjutikhanun Inuinnaujunun ittunun ujaraqhiuqtuni. Pidjutikhait ukuat angirutit pijaanginni taimaa Inuit ikajuqtaujaanginni ujaraqhiuqtini hulidjutigijainni inmik ilitquhikkut nunamingni taimaalu ujaraqhiuqtuni hulidjutit havaktaulutik pilugin avatimun inungnullu ihuaqtumik pilugin.

Ilagijainun ajuiqhainikkut, Inuit Aktuqtaugiakhanginut Ikajuutikhainun Angiqatigiigutit pivaktait ilauvlugin iluaniittukhanik piqqaidjutikhamun tunilugin Inuit ilaujaanginni upalungairutikhanu ihumaliurutikhanilu havaktainun pihimajunun ujaraqhiuqtini hulidjutigijainni, ukuallu iluaniittukhanun pidjutauniaqtunun maniliurutikhanun ikajuutikhainik Inuinnaujunun nunallaanganun ukunatat havaakhanun unalu nanmiqaqtunun havagvikhanun. Tikittumajait Inuit Aktuqtaugiakhanginut Ikajuutikhainun Angiqatigiigutit munarilutik taimaa Inuit tamaita ilaujaanginni pivalliadjutainun inmik ilitquhimingnik nunami atuqtaakhainullu ikajuutikhat pivalliadjutini ihuaqtumun nakuujumiklu pilugin.

Nanminiqhuurnikkut havaktakhanun nunamun atuqtakhanullu munaridjutikhainik kanataup kavamanganin aviktuqhimajuni kavamainun qaniklilituq, Nunavunmiut piqarniaqtun angitqijamik pilugin ihumaliurutikhanun piniarungnaqhijainun nutaanik maniliurutikhanun pivalliadjutikhat pittaaqtanun pihimajunun ujaraqhiurnikkut. Nunavunmiutanun atuqtakhait ukuninga pidjutikhanun, ajuiqhaqtukhaujun upalungairlutiklu tahapkununga.

Pidjutigivlugit Nunavut Kavamanga, Havagviat Pivalliajulijikkut Ingilrajulijitkullu havaqatigijait Inuit katimajiit havagvirjuallu unniqhijaanginnik nunami inungnun maniliurutikhanun ikajuutikhat ujaraqhiurnikkut havaarijakhainnun. Tikinnahuarutaa ilaunirmun pihimajuq taimaa nunanun upalungaiqjariami maligatigullu ihuaqhilugin taimaalu ujaraqhiurvingmi

havagvirjuat aulajaanginni ihuaqtumik nakuujumiklu pilutik ikajuutauniaqtumun Nunavunmiutanun nunanginnilu maniliurutikhanun.

Kitkunun pihimava?

Nunavut inulramminik inugiaktialagit Kanadami, piqaqhutik atauhirmik pingahunin inungnik ilihaqtunik ukiulgit. Tikiliqtuni ukiuni, ukuat inulrammiit inirningurniaqtut havaakhaqhiurlutik pidjutikhamingnullu inmik nunallaamingni. Maniliurutikhanun hulidjutikhaq pihimajuq ujaraqhiurnirmin pidjutikhalik piliriama angitqijamun pivikhaqarlutik havaakhanun ikajuutikhanullu ikajuqtaujaami hivunikhainun unalu Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq piliuqtaujuq taapkuat ihumagivlugin.

Ilaujunun inullramminun, Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pijait inirmiit ilihaqtut. Taimaa Nunavunmi Inirninun Ilihautikhainun Qanuriliurutikhaq naunaiqtaanun, amigaitqijaq katimajun inirmiit ilihaqtun Nunavunmi piqaqtukhat ilihautikhanik ihumagivlugit taiguarnikkut titirarnikkullu, inuujaami ajuiqhimajakhait, iniqtirlogu angajukhiinni iliharvingmi aadjikkiigutikhaanun, inirninun atuqpagainun ilihautikhat, inmikkullu pitaalirutikhamingnun.⁵ Qanuriliurutikhap naunaiqhimajait taiguarnikkut titirarnikkullu, kihititnik, havagiamilu upalungaiqhimajaami ajuiqhaidjutikhaq piliuqhimajuq ikajurianginnun ihuaqtikhanun Nunavut inirmiit ilihaqtunun pilugu pitqhirmun ihuaqtumun ihumagilugillu ilihaqtut.

Kinatkut ilauvakpata?

Ihumagilluagaluaqhugu uuma Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq ittuq talvani Nunavut Kavamangata auladjutikhanun upalungaiqhimadjutainni ikajuutikhanullu, ilauhimmaarutait paanariiktut ukununga Inuit havagviit katimajiillu, ujaraqhiurnikkut qiniqhianikkullu havagviit, ujaraqhiurvingni havagvirjuat kaantulaalgit, havarihimmaagakhanun ukuallu maniliurnikkut pivalladjutikhanun havaktit, hamlatkut, aallallu tigumiqatigiiktut pihimmaarutauniaqtun akhuurutigilugin hivumuuriami.

Nunavut Kavamanga hivuliqtiuniaqtun havaktakhanik naunaiqhimajuni talvani *Katujjiluta* havaknahaqtainun havagvingnilu havaktakhait unalu Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq havagianginnun upalungaiqhimadjutikhat amigairjuumijaanginnun ajuiqhaidjutikhanik havaakhanullu Nunavunmiutanun ujaraqhiuqtuni havagviinni.

---

⁵ Nunavunmi Inirninun Ilihautikhainun Qanuriliurutikhaq, makpirnia 16.
https://nni.gov.nu.ca/sites/nni.gov.nu.ca/files/11ALS_Eng.pdf

Qanuqtut pidjutait munarijauniaqtun talvuuna taimunga havaktainun qanuriliurutikhamun nakuujumniklu pidjutait unniqtauniaqtun ukiutigun pilugin talvani *Katujjiluta* ihuaqtumik pidjutait nitaanguqtirutikhani inungnun. Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq aulahimmaarniaqtuq titiraq ihuaqhaqtaaqtamik aturlugin naunaiqtaujuun naunaitkutikhat ihuaqtumiklu pijaujanun ihuaqhilugillu pijumajainun nunallaanin Nunavunmiutanullu aallanguqtiraangata qakugunguraangat, tun'ngavikhaujurlu piqatigiikhutik ihuaqtumik pijunun.

Havakvikhanun Hivulliutit Ujaraqhiurnikkut

Havaarijakhait Ujaraqhiuqtit Nunavutip Maniliurutikhainun

Nunallaamiutat Nunavunmi ikajuqtaujuun ujaraqhiuqtunin qangaraaluk pitinnagit aviktuqhimaliqhutik piliuqtaungman. Qangaraaluk pitinnagu qiniqhiaji Martin Frobisher ujaraqhiurutaanun ihumavluni taimaa gold-ngunahugivlugu Qikiqtaalungmi 1576-mi,⁶ Inuit piliuqhimajaa kan'nguqaq hanalrutinun ulunullu, haviit, hikutilirutit, nikhiit, naulanullu. Havigalgit ihariagijauvaktun hunavalungnun ublumin ublumun inuuhidjutikhamun niuvrutikhanullu ihariagijainun atuqtakhainun.⁷

Qiniqhiajun ujaraqhiuqtullu hivullirmik qiniqhiavaktun Nunavunmi ujarnik hivituniani qulini ukiuqaqtumi pivlutik. Atulirman 1950-ni, hivulliujuq ujaraqhiurvik tadjaja ilihimajauliqtumi Nunavut aullaqtilirman – nickel-mun ujaraqhiurvik Kangiqlinirmi. Pihimagaluaqtillugu ujaraqhiuqpaktunun qajumiiktittut qitqani-20ni qulini ukiurutainni, sainiqhidjutaa uuma *Nunavummi Nunataarutit Angirutaanut* 1993-mi aullaqtirutaanullu Nunavut 1999-mi pidjutigiffaaqtaa pijumajunun avikturviani pidjutauiqhuni utiffaaliqtumun ujaraqhiurnikkut havaliquhutik atulihaaqtumi 21ngujumi qulini ukiurutainni. Hivituniinni ukiuni, aallatqiit ujaqqat ukunatat gold, silver, kang'nguqaq, lead, zinc, unalu iron ujaraqhiurutaun Nunavunmi.

Ublumi, piqaqtuq pingahunik ujaraqhiurvingnik najugallgit Nunavunmi tamaat aulvlutik, ukuallu Agnico-Eagle's Meadowbank unalu Meliadine gold-mik ujaraqhiurvik unalu Mary River iron ore-mun ujaraqhiurvik, havaktaat ukuat Baffinland Iron Mines-kut. Nutaaq gold-mik ujaraqhiurvikhaq Kitikmeoni niriuktaujuq aullaqtirluni aulapkaidjutinik 2025-mi. Tadjaja angiqtauhimajuni havaktaaqtainun naunaitkutini, ukuat ujaraqhiurviit niriuktaujuun aulajaamingnun

---

⁶ Nunattiaq Nunavullu Katimajingit Ujaraqhiuqtit, Ujaraqhiurniq Ukiuqtaqtumi Nakuujumik Pijauniaqtuq! Qiniqhialugit Aallanik, makpirnia 6.

⁷ Ibid, makpirnia 3.

tuglini 15-ni ukiuni amigaitqijaanulluuniin. Ataani naunaitkutait ujaraqhiurviit Nunavunmi:

<i>Avikturnia / Nunallaaq</i>	Havagvik	Ujaraqhiuqtit	Havaktait Pivlugit	Ukiunga Aulahilirvita	Ukiunga Nungudjutaa*
<i>Qikiqtani</i>	Baffinland	Mary River	Iron	2014	2039
<i>Kivalliq</i>	Agnico Eagle	Meadowbank	Gold	2011	2026
<i>Kivalliq</i>	Agnico Eagle	Meliadine	Gold	2019	2032
<i>Kitikmeot</i>	Sabina	Back River	Gold	2025	2039

*Pihimajun tadsja angiqtauhimajunun havaktakhanun naunaitkutitgit

Nunavut ihumagijaujuq piqaqtumik amigaittunik pittaagtainun ujaraqhiurvikhanik pihimajumun nakuujumun nunami ittarijami, pidjutauliqhuni nakuujumik pidjutikhamik piliulirnikkut piqalirnikkullu ujaranik pivikhanun ukuallu pihimattagakhat atuqtaujun havigalgit, diamond-nik, aallaniklu amihunik ihariagijaujun ujaqqat. Ilangit pilluagakhat ujaqqanik pivikhat paqitaujun Nunavunmi ilagijait gold, silver, kan'ngujat, lead, zinc, nickel, iron, cobalt, platinum katihimajun hunait, diamond-niklu.

Nutilirmata ihariagijaujuni ujaqqanun havagvirjuakhat naunaiqhugu ikpingnaqtumik pivikhanik atuqtakhanun qiniqhianikkut Kanadami naunaittaqhugulu Nunavunmi, aulahimmaqtuq anginiqaqhuni naunaiqtauhimaittumik. Akittuqpallialiraluqhutik niuvrutikhanun akikhait pidjutaujuq angitqijamun qiniqhianikkut akiliqhijun qangannuami ukiuni, qiniqhiani qutaanik pivikhanik ikiklijuumijuq hivituniani qaangiktuni qulini ukiulingmi.⁸ Nunarjuami akhuurutainni ikikhilaarnahugittugu algungup pujua anianiit, Nunavut nakuujumik pidjutikhaqaqtuq pilirlugu nunarjuami pijumajaujumun aturlutik hunavalungmik ikikhilaarnahugittugu inungnin pidjutait nunamun avatingnun piliqhutik hunanik tunijakhamingnun ujaqqanik

⁸ 2013-mi, nampait ujaraqhiurnikkut laisingit Nunavunmi 196-ngujut. 2022-mi, 88-ngujut. Pivia: Nunavunmi Ujaraqhiurniq, Ujaraqhiurniq, Nunamiutaniklu Naunaijainikkut, Naittumik Naunaijaut 2022, p. 5. 2022-mi, havagvirjuani qiniqhiadjutait akiliqtainun Nunavunmi naunairnahuritaat taimaa \$232.4 million; aadjikkutigivlugu naunaingnahuritaanun akiligakhanun taimaa \$3.7 billion 2022-mi Kanadami tamaat.

havigalingniklu pijakhanun auldjutikhanun atuqtakhanik unalu Nunavut Kavamanga ikajuutigiliqtaat ihuaqhiutikhat qiniqhianirmun.⁹

Nunavutip maniliurutittaaqtainun ujaqaqhiurnikkut pihimajuq aallatqiinik pidjutinik, ilagijaa nunarjuami angijumun maniliurut unalu nunamun kavamaliqidjutit pidjutait unalu niuvrutigijaami akikhait. Tamainnun, ujaqaqhiurniq pitaaqtanginnun Nunavunmi angijuq nahugijauvluni pihimmaarluni ikajurumairianginnik ikajuriami pivalliaadjutikhanullu tikiliqtuni ukiuni. Ilitturijaami tamainnun ikajuutikhaq ujaqaqhiurnirmin, Nunavut Kavamanga, Inuit havagviit katimajiit, havagvirjuanilu tigumiqatigiit havaqatigiiktun munarilutik ihuaqtumun nakuujumullu pivalliaadjutikhanik nunaup ujaqaqhiurviinnin.

Havaakhanun Naunaitkutaa

Ujarkhiuqtit havagviit una Nunavutip anginiqhaujut nanminiqagtut havagvirjuaq Piqaqhuni amigaitqijaanin 100 aallatqiingujun havaakhat humilikaak ujaqaqhiurvingmi,¹⁰ ujaqaqhiurnikkut havagvirjuaq pivaktait amihunik aallatqiinik havagiami pidjutikhat Nunavunmiutanun ilaujurlu:

- Qiniqhianirmun nunamullu naunaijautit: Havaakhat qiniqhianikkut nunamullu naunaijainikkut pivaktait ilagivlugit havaakhat ukunatut nunaliqijit, nunamik naunaijaijit, qiniqhianikkut ajuittiaqhimajun. Ukuat havaakhat pijakhaq naunaiqhimajunik ajuiqhaidjutikhanik havakpaktanginnullu nunaliqinikkut, nunanik naunaijaijit, ujaqqaniklu qiniqhiajit.
- Ujaqaqhiurvingni auladjutit: Havaakhat ujaqaqhiurvingni auladjutikhainni pivaktait ilagivlugit havaakhat ukunatut ujaqaqhiurvingmi qaritaujalijit, tiliuqtit, aulapkaijillu hunaniklikaak akhaluutirjatut. Ukuat havaakhat pijakhaq naunairiiqhimajunun ajuiqhaidjutikhanun ujaqaqhiurnikkut havakhimalutiklu ujaqaqhiurvingni auljuni tamajanullu akhaluutirjuatut.

---

⁹ 2022-mi, Havagviat Pivalliajulijikkut Ingilrajulijitkullu naunaijaqtirutaa Discover, Invest, Grow (DIG), ujaqqanik qiniqhiadjut pinahuarut ikajuutikhaq piliqtainun ujaqaqhiurnikkut qiniqhiadjutit havaktakhat piqaqhuni akikhainik pihimajunun uumunga diamond-nun ikuutaqtun unaluuniit amigaitturjuanik naunaijainikkut.

¹⁰ Nunattiaq Nunavullu Katimajingit Ujarkhiuqtit, Ujaqaqhiurniq Ukiuqtaqtumi Nakuujumik Pijauniaqtuq! Nunavunmi Ujaqaqhiurnikkut Havagvirjuanginun Havaarihimmaagakanun Naunaitkutaa, makpirnia 5. (https://miningnorthworks.com/wp-content/uploads/2019/05/2019-04-30_MNW_NWT_Career-Catalogue_Low_Resolution_FINAL.pdf)

- Ujaraqhiurnirmi havaklutik munarijun ihuaqhaivlutik: Havaakhat ujaraqhiurvingmi ihuaqhaijit pivaktait ilagivlugit havaakhat ukunatut ingniqutiliqijit, alrujaliqijit, qaritaujaliqijillu. Ukuat havakhat pijukhaujut ajurnaqtunik ajuiqhimajumik havakpagainik ajuiqhimalutiklu qaritaujaliqinikut ajuiqhimalutiklu ihuaqhainitmun munarinikkut ilingajainikkullu akhaluutitut ittunun iglunullu.
- Niuuvaaviliqinikkut Atan'ngujat: Havaakhat atuqtakhanun pivikhainun munaripkaijit pivaktait havaakhat ukunatut niuvvaavikhanik, niuviriame tutqikhaijit, piqaqtamingniklu avaliqhimajunun pigijamingnik atn'ngujat. Ukuat havaakhat pijakhaqaqtukhaq qauhimanirmun atuqtakhanun pivikhanik munariniq nakuutqijaq havaktakhat havaarihimalugillu munarivlugit niuvvaanikkut niuvirnurmullu ujaraqhiurvingnun auladjutikhainun.
- Avatingnun qajangnaitkutikhanullu munariniq: Havaakhat avatingnun qajangnaitkutikhanullu munariniq pivaktait ilagivlugit havaakhat ukunatut avatiliqinikkut ajuiqhattiaqhimajun, qajangnaitkutinun tutqikhaijit, avatiliqinikkut ajuitiaqhimajun auladjutikhanun piliurnikkullu havaktiujun. Ukuat havaakhat piqaqtukhat qauhijamajunik avatingnik qajangnaitkutinullu maliguagakhanik nakuutqijaniklu havaktakhanik ujaraqhiurnikkut havagvirjuani.
- Nunallaamun pidjutigijait: Havaakhat nunallaani pidjutigijainnun nunallaani kivegtuijit havaktiit, nunallaami pivallidjutikhanun tutqikhaijit, tuhagakhanullu ajuitiaqhimajun. Ukuat havaakhat piqaqtukhat havaktaaqtainun ukunani nunallaani ilaudjutikhanun, inungnun pidjutikhanun, unalu tigumiqatigiiktunun munaridjutikhanik.

Nunavutip ujaraqhiurviit havaktitait thousand-ngujut inuit piqaqhutik hundred-ngujunik ukuat havaat havaktiqaqtunik Nunavunmiutanik. Nunattiaq unalu Nunavunmi Ujaraqhiurnikkut Katimajit unniqhijun taimaa 2,921 havaakhanik 2017-mi, piqaqhutik 504 imaaluuniin 17% havaktiqaqhutik Nunavunmiutanik.¹¹

Amigaivjaktuni havagvingni uuma Nunavutip maniliurutainni, ujaraqhiurnikkut havagviit ihariagijait havagiaktuliqtuni avikturviinnin havaktut havalirianginni havakvikhaujuni ajuqhautait ilihaqhimajunik ajuittuniklu ujaraqhiurvingmi

¹¹ Nunattiaq Nunavullu Katimajingit Ujaraqhiuqtit, Ujaraqhiurniq Ukiuqtaqtumi Nakuujumik Pijauniaqtuq! Nunavunmi Ujaraqhiurnikkut Havagvirjuanginun Havaarihimmaagakhanun Naunaitkutaa, makpirnia 5. (https://miningnorthworks.com/wp-content/uploads/2019/05/2019-04-30_MNW_NWT_Career-Catalogue_Low_Resolution_FINAL.pdf)

havaktunik. Tamainnun, havagiaktulihaaliqtun havaktit piliurutaa taimaatut atauhirmik hitamanin ukununga Nunavutip havagvianni.¹² Amigaitqijani ukiuni, ujaqaqhiurniq ujaqaqtatit havagviat, nappaktirijuni havagvianni, unalu inungnun aulapkaidjutit havagviat qulvatqijaujut havagvirjuat piqaqtunik havagiaktulihaaliqtunun havaktinik Nunavunmut. 2017-mi, havagiaktuqlihaaqtun havaktit Nunavunmut pihimajut taimaa talvunga 78 pusat havaktinin ujaqaqhiuqtuni ujaqaqtatunilu havagviinni unalu 51 pusat havaktinin nappaktirijuni havaktut havagvirjuami.¹³

Pigaluaqtillugit havaktikhaqhiuqhutik havaktipkaivlutiklu Inuinnaujunun ukununga havaliriami naunaitkutimi havaakhanun ujarahiuqtuni auladjutainni pihimajuq nakuuvluni, piqaqhimajuq ikitqijani ihuaqtumik pijaami havaarihmmaagakhanun hivumuurutikhainik. Taimaatut, piqaqtuq ikittunik havalirianginnun uukuutikhat angmajunik pilirianginni aallat Inuit pidjutikhamun turaangajumun ujaqaqhiurnikkut havaarihmmaagakhani.

Piqaqtuq amihunik pidjutaujunik huuq Inuit hivumuungittunik inmik ujaqaqhiurnikkut havaarihmmaagakhaini, kihimi pidjutilluanga piqanginnamik ajuiqhimajakhanik qauhimajaniklu pijumajujamun havaariraakpaktakhamun hivumuuriami. Ujaqaqhiurniq anginiqaqtuq ajurnaqtuni maligakhatigullu pihimajumun havagvirjuaq, kangiqhidjutaa taimaa havagiami qaangiutijamun havalirianginni naunaitkutaani piqaqtukhat anginiqaqtumik naunaitkutinik titirarnikkut taiguarnikkullu, ajuittiaqtunik ajurnaqtunun qauhimajakhainun, pittaarutikharlu aturiami inmikkut ihumaliurutikhamun. Mikijuinnaq ilangata Nunavut Inuinnaik piqaqtut ukuninga tamainnik pittaarutikhainik.

Paanariitutit Ujaqaqhiurnikkut Ajuiqhainikkut

Piqaqtuq amihunik paanariiktunik tigumiqatigiiktuniklu pijumajunun ujaqaqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanun. Una ilagijaa aallatqiit kavamatkunni havagviit timiqutailu, ukuallu Inuit havagviit katimajiit ujaqaqhiurviillu havagviit.

Pidjutigivlugit Nunavut Kavamanga, Havagviat Pivalliajulijikkut Ingilrajulijitkullu, Havagviat Inulirijitkut, Havaarihmmaaqtakhanun Pivalliadjutikhainun Havagvia, unalu Nunavunmi Ilihaliappaalirvik ikajuqtut havaktakhainun uumunga Ujaqaqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq.

---

¹² Conference Board of Canada. Kiklingit Havaknikkut: Nunaitkutaa avikturviinnin Havaktut ukunani Nunattiaq, Yukon, unalu Nunavut. Apitilirvia 3, 2021.

¹³ Ibid.

Inuit havagviit, ukuallu Nunavunmi Tunngavikkut Timinga unalu avikturvingmi Tikkuqaqtauhimajut Inuit Katimajiit, paanarijait kavatkut havaktakhanun uumunga ujaqaqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanun havaqatigilugillu havagvirjuanun piliuriami munarilugulu ajuiqhaidjutikhanun pijakhainik ujaqaqhiurnikkut havagviujunun uumani Inuit Aktuqtaugiakhanginut Ikajuutikhainun Angiqatigiigutit. Nunallaat hamlatkullu ikajuqtaujuq ujaqaqhiurvingmin imaalu ilaani paanauvaktun tigumiqatigiikhutiklu.

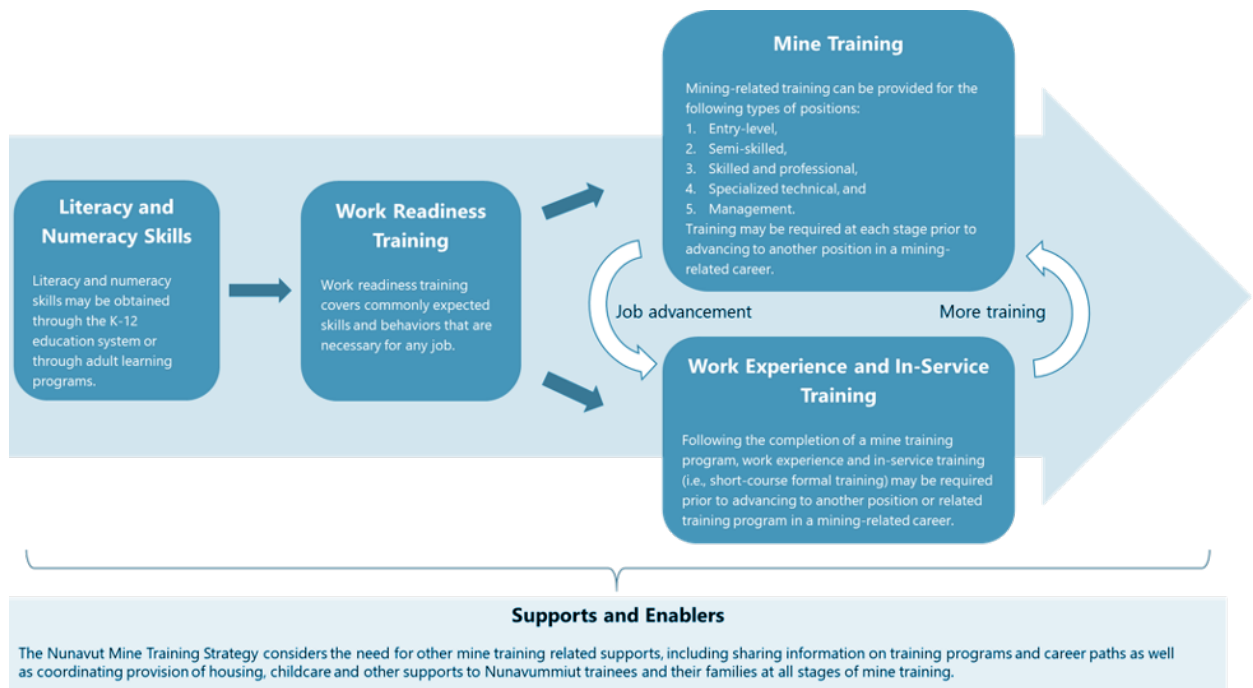
Ujaqaqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq piliuqhimajun ikajuriami havaqatigiingnikkut piqatigiiklutiklu akun'ngani paanaujuni havaktunun ujaqaqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanun Nunavunmi ikajurlutiklu kangiqhinirmun Nunavunmiutanun pidjutainun pittaaqtamingnik ilaujumun nunami ujaqaqhiuqtuni havagviujunun.

Ilagijait uuma Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq

Nunavummiutanun pilugu tamaat ikajuutikhamingnun havaariraakpaktuni havaarittaaqtamingnik ujaraqhiurvingni havagviinnin, Nunavut Kavamanga havakpiarniaqtaat ajuiqhaidjutikhanun qanuriliurutikhamun pijunun pihimmaarutikhamun ilihautikhatigun ajuiqhaidjutikhainullu pittaaqtanginnik aallatqiini atuqtaaqtamingni ujaraqhiurnikkut havaariraakpaktakhani.

Nunavunmi Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pijaat ilihaqtunun pihimajunun ajuiqhainirmun tunilugin taiguagakhanik titiraqtakhaniklu kihititinnullu ajuiqtakhainun, havagiami upalungaidjutikhat ajuiqhaidjutit, ujaraqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhat, havagiami ajuiqhimajunun unalu havaklutik ajuiqharlutik pittaaqtainun, ikajurlutiklu ajuiqhainirmun aulapkaidjutikhanun.

Ilihaqtumun-Pihimajumun Pijakhaat

Naunaitkutaa qaangani naunaiqtait ilihaqtunut pihimajun pijakhani pijumajainun ilihaqtup ilihaqtumi. Pijakhausuq ilitarihimajait taimaa tamaita ilihaqtun aallatqiingujunilihariami, ihuarijainun, pijumajainullu.

Turaaqhimajumi uumani Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq piliuriami ikajuutikhamik ilaupkainikkullu ilihariami avatikhainni pipqarumanikkut ilaujaamingnik ilauqatigiigiamilu, qanurlikaak qanurinmangaat ajuiqhaidjutikhaq pinahuaqtaat. Hivunighaliurutikhat pijakhanun ilagijaa:

- Pitquhikkut ihuaqtut: Ujaraqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhat ihuaqhijakhat uumunga Inuit pitquhiinun iliutquhiinullu itquumagijaujaamingnun pilirlugillu ihuaqtut piqatigiigutikhanun. Tamaita havagviit Nunavunmi, ukuallu ujaraqhiurvingmi aulapkaajit, pijakharijaraluangit pitquhimun ihuaqtunun ajuiqhaidjutikhanik tamainnun havaktinun.
- Ilihaqtunun pihimajut: Ilihariami pijait pihimajut inmikkuurutinun ihuaqhivlugit ilihaqtup pijakhainun, pijumajainun, tikittumajainullu. Atuqtakhat ikajuutikhallu tunivaktait ikajuutikhainun inmik aallangajumun ilihautikhaitigun pivlugu.
- Ilauqatigiingniq: Ilihaqtut pitqujait ilauquvlugit iliharlutik inmiklu havattiarlutik inmik ajuiqhaidjutikhamingnun.
- Ilihaqatigiiktiaqhutik Ilihaqtut: Ilihaqtut pitqujaujun havaqatigiiquvlugit, uqarlugit aallanun inmik ihumagijamingnik, ikajuqatigiiklutik ilihautikhamingnun.
- Naunaijainiq kiudjutitulutiklu: Naunaijainiq kiudjutitulutiklu ilauhimajun ilihautikhanun pihimmaaqhugu ikajurianginnun ilihaqtunun naunaiqhijaanginni inmik ihuaqtumik pijamingnun ihuaqhiuumilugillu inmik ajuiqtamingnik qauhimajamingniklu.

Ilivlugit pijumajait ilihaqtut hivulliulugin, una Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq ikajuutauttaaqtuq amigairjuumilugin ilauqatigiingnikkut, pijumalirnikkut, nakuugilugulu, taimaalu pidjutaulirluni ihuaqhiuumik iliharianginni.

Taiguarnikkut Titirarnikkullu unalu Kihittijuni

Taiguarniq titirarnirlu kihititinullu tun'ngaviujun ajuiqtakhainni ihuaqtunun inungnun ilaujaami nuatqatigiiktuni, tamangmik maniliurnikkut inungmiunikkullu. Una itquumajuq humiliqaaq nunaqaraluaqhuta. Piliuqpallianiq qauhimajanik ajuirlugillu ajuiqhimajakhat pijakhaujun ilaujaami nuatqatigiiknikkut pidjutiqaqtuk qanurlikaak ukuninga atuqtakhainun ajuiqhimajakhanun. Naunaijaihimajun

naunaiqtaat taimma nakuutqijaq tun'ngavikhaq ajuiqhimajakhanun pihimajun nakuutqijanun maniliurutikhanun nuatqatigiingnikkullu ihuaqtumik pijainnun.¹⁴

Naunaitkutaiut ilihautinun aallatqiingujun tamainni avikturviinni. Yukon-mi, 77 pusat inirninin nunaqaqqaahimajuni inugiaktiilaangani iniqhimajunun angajukhiit iliharviani, taimaaluttauk Nunattiami, una inugiaktiilaanga ikitqijaq taimaa 63 pusanmun, Nunavunmittauq taimaa 36 pusat.¹⁵

Hapkuat naunaitkutait ilijaujukhat naunaitkutikharijainnu pilugin ilihautinun avikturviinni. Imaittutut, tamaita pingahut avikturniit piqaqhimajun unгахiktumin ilihariaqtuqtunik iliharvingnik, pidjutaujun ihuittumik tamainnun ilihaidjutikhaitigun pijamingnun amihunu Nunaqaqqaahimajunun inungnun angajuqqaanginulluuniin nunaqaqhimajungnaqhijun aviktaurniinni hivituniani ihimatillugin.

Uumunga Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq, ihumgaijainun ukununga taiguagakhanun titirarnikkullu kihititiniklu ajuiqhautikhainun taimaa pihimajun tunivlugit inuit atuqtakhainun ajuiqhimajakhainik pijakharijainun ihuaqtumik pijaamingnik ilihaidjutikhani, havaakhanun, ublumin ubluk tamaanmun inuuhirijamingni. Ajuiqhaidjutikhat ihumaginiaqtait piliurlugin ajuiqtakhainik ihuaqtunun nakuujumik pijaami ilihautini havaakanilu, ukunatun taiguarniq, titirarniq, kihitininut, ajuqhautigijaujaniklu ihuaqhailutik, ukuallu ajuiqtakhainun ihuaqtunun nakuujumik pijaami ubluk tamaat inuuhirmi, ukunatut maniliqinikkut munarilutik, aanniaqtailinikkut inuuhittiarutikhanullu,ikaarninik ihuaqtumik aturnahuarnikkullu.

Pijamun aallangajumun pitquhirmun uqauhirmullu pijunik Nunavunmi, Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pipqaqtaa taiguagakhanun titirarnikkullu kihititiniklu ajuiqhaidjutikhat pihimajun pitquhirmun muhingnautiqarmata ihuarlutiklu pilluagakhaujuq. Munarijaami taimaa inuit mihigijaanginnik ilaavlutik iliharumavlutiklu ilittaami, taiguagakhanun titirarnikkullu kihititiniklu ajuiqhaidjutikhat ilauniaqtuq hakugiktumik pidjutikhamik piliurnikkut taiguarnikkut titirarnikkullu ajuiqtakhainun Inuktitut.

Havagiami Upalungairutikhat

---

¹⁴ Council of Ministers of Education Canada. In Focus: PIAAC Kanadami. Huna havaakhaa iliharnikkut piliurlutik taiguagakhanun titirarnikkullu kihititiniklu ajuitakhainun itpan avikturviinni? P.2.

¹⁵ Ibid.

Ihuaqtut havagiami upalungaiqhimajutikhat ajuiqhautigilugin Nunavunmi tunijakhait inuit ajuiqtakhainik qauhimajakhainulu pijakharijainun ihuaqtumik pijaami nunami havaakhami havagviujuni. Una ilagijaa ajuiqtakhat ihuaqtun nakuujumik pijaami kitunilikaak havaami ukunatut tuhaumadjutikhanun, havaqatigiingnikkut, ajuqhautinik ihuaqhailutiklu.

Ajuiqhaidjutikhat ilihautit ikajuqtaaktainun inungnun ihuaqtumik uukturiami havaakhanun ihumagilugu qanuqtun qiniqhiajaami havaakhanik, titirarlutik inmik havaarihimajamingnik ilaliutijukhamiklu titiqqutikhanik, upalungaijarlutik havaakhamun uqarvigijaujaami pilluagakhaujun uumunga Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq. Ilihautikhat ikajuutaujun nanminiriirutikhanun mikijunullu nanminiqaqtukhanun pivalliadjutikhat piniaqtaillu, taimaatut ukuat ikajuutiginiaqtait inuit ajuianginni ajuiqtakhanik, pijakhainun aullaqtirutikhamun nanminirijamun havagvikhanun havaakhaliurlutiklu nunami nunallaami.

Ublumi qaritaujakkuurutikhaqaliqtuni, havagiami upalungaiqhimanirmun ajuiqhaidjutikhat ilagijait qaritaujakkuurutikhat ajuiqhimajakhat taimaa inuit pijakharijainik aturiami qaritaujanik, smartphones-nik, aallaniklu qaritaujakkuurutit atuqpagainik. Ilihautikhat havaktaujun uumuuna Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq ilaginiaqtaa iliharniq atuqpagainun qaritaujanik ajuiqhimajakhainik qaritaujakkuurutinullu taiguaqtakhat titiraqtakhallu.

Ujaraqhiurnikkut iliharnirmik

Nakuuqpiaktuq naunaitkutait titirarnikkut taiguarnikkullu, kihitininik, unalu havakvingmi upalungaiqhimadjutikhat ajuiqhimajakhainik pipkarniaqtait Nunavutip inirniit ilihaqtun ihuaqtumik pijaanginni hivumun pilugin qaritaujakkuurutikhat ajuiqhimajakhanik pijakhainun havagiami ujaraqhiurnikkut havagvirjuani. Ilihaqtunun taimaa una tun'ngavikhaq piliuriiqhimajamun, una Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq ihumagijait havagiami ajuiqhaidjutikhat ilihaqtunun tamainni pijakhaujuni inmik pijamingni, unalu ilauliriami pijakhaq, ilanginnik ajuiqhimajun, ajuiuriiqhimajun unalu ajuittiaqhimajun, aallangajunun qaritaujaliqijikhanun, unalu atan'ngujaunikkut ajuiqhainiq. Una ilaujuq ilihaidjutikhat hapkunani:

- Qajangnaitkutinun pijakhait: Tamaita havaktut ujaraqhiurnikkut havagvirjuani ilihimajukhat qajangnaitkutikhanun pijakhanun maliktaujakhanullu mikhijuumidjutikhat piniarungnaqhijunun pinahuangittumik ihuittumik pijun aanniqtunulluuniin. Havarniq

ujaraqhiurvingmi qajangnaqhittaaqtuq, ikpingnakturlu tamaita havatit pijaukhat pilugu angituniqaqtumik aanniaqtailinikkut qajangnaitkutikhanullu ajuiqhaidjutikhamik. Una ajuiqhaidjutikhaq pijakhait amigakhuurutikhanun maliktakhait, unalu qajangnaittumik havaklutik pijakharijait aturlugillu inmik aanniqtailidjutikhat hunavalungnik atuqtakhanik.

- Avatiliqinikkut munaridjutikhat: Ujaraqhiurniq piqaqtaaqtuq ajurnautimun pidjut avatingnun, ikpingnakturlu taimaa havaktiit kangiqlihimajukhat inmik havaktamingnik pijakharijaujullu mikhilaarutikhanun ukununga pidjutaujunun. Havaktit ukunani Nunavuttip ujaraqhiuqtuni havagviinni qauhimajukhaujun ukununga avatingnun maliguagakhanik pittarlutiklu havaklugin havaktakhat mikiklijuumidjutikhanun avatingnun pidjutit ujaraqhiurnikkut hulidjutainnik.
- Akhaluutiliqinikkut ingilradjutikhanullu aulapkaidjutikhanun: Ujaraqhiuqtini havaktit piqaqtukhat aallatqiinik ajurnaqtunun ajuiqhimajukhat, ukunatut akhaluutiturlutik akhaluutirjuanic, havaklugit ihuaqhaqtakhanik havaktakhanik, pilugillu ihiriurutikhat. Havaktut ujaraqhiurnikkut havagvirjuani akhaluutituqtukhaunarungnaqhijun akhaluutirjuanic, ukunatut bulldozer-nik, excavator-nik, ukuningaluuniin dump truck-nik.
- Ihuaqhainikkut ilingajainikkullu: Havaktut ujaraqhiurnikkut havagvirjuani havaktukhaujungnaqhijun ihuaqhainirmun ilingajainirmullu akhaluutinun aulapkaidjutikhanullu, ilagijait alrujaliqiniq ingniqutinullu auladjutinun.
- Naunaijainiq ihivriurnikkullu: Havaktut ujaraqhiurnikkut havagvirjuani havaktukhaujungnaqhijun naunaijailutik ihivriughilutiklu ujaqqanic, nunamik, ujaqqaniklu naunaijaqtakhanik naunaiqhijaami hunaujaakhainun nakuujaakhainullu pijaujanik.
- Ujaraqhiurnikkut upalungaijarniq qanuqtullu puliuriakhainun: Havaktut ujaraqhiurnikkut havagvirjuani ajuiiqhimajukhaujungnaqhijun ujaraqhiurvingmi upalungairutikhanun qanurlu piliuqtaujaanginnun, unalu pivallianirmun ujaraqhiurvingmi ittukhanik, qingakhainik auladjutit, ujaqqanullu ikajuutikhaujunun auladjutikhat.

Havagiami Ajuiqhimajangit unalu Havagvingmi Ilihautikhat Pijakhat

Havagvirjuat ikpingnaqtut paanaujun ajuiqhainikkut. Nunavunmiutanut tadjja havaktunun ujaqaqhiurvingni havagviinni, ilanginnik nakuutqijanik havaktakhainik havagviinin tuinihivaktunun ajuiqhautikhanik havagvingni ilagijait:

- Ihuaqhilugin naunaittut ilihautikhanun pijakhat tikinnahuarutikhainullu
- Piliurlugu ihuaqtuq ilaupkaidjutikharlu ajuiqhaidjutikhamun ilihautikhaq pidjutaujuq turaaqhimajuq ajuiqhaidjutikhanun pittaaqtanun ihuaqhaqhimajunik pijumajainun ilihagtunin
- Aturlugit qaritaujakkuurutit piqatigiigutillu hunavaluit ihuaqhijuumidjutikhat ilihariami pijakhainun
- Pilugit pihimmaarlutik ikajuutikhanik atuqtakhaniklu piffaarutikhanun iliharnikkut naunaijarlugillu ihuariakhainun ajuiqhaidjutikhanun ilihautikhaq ihuaqhailutiklu pijakhaugumik.

Tadjamun pijaat, Nunavut Kavamanga havaqatigijait ujaqaqhiurvingmi havagviit munarivlugu inungnun-maniliurutikhanun ikajuutikhat uumunga ujaqaqhiurvingnun havaktaujakhat ikajuutigilugulu havaktakhanun uumunga Nunavutip Inuit Aktuqtaugiakhanginut Ikajuutikhainun Angiqatigiigutit. Ujaqaqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq pijumajun hakugikhijuumilugu havaktunun havaktainun unalu havagvingmi ilihautikhat pittaaqtait havaktauhimajunik havagvirjuanin turaaqhimavlugu ilauqatigiihimmaarlutik.

Hivulighaliurutikhat Akhuurutigijangit

Auladjutigijaatigun havaktainun uumunga Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq, ukuat ataani IQ hivunighaliurutit maliktauniaqtut:

- **Ajiiqatigiinni:** Ihumaliurnikkut ihuaqhainiq uqaqatigiikhutik angiqatigiikhutiklu.

Qiniqhialutik uqagahamingnik hapkunanga pijaaqtunun iligiinin uvalu piujumajut ilaujut hapkununga qanuriliurutikhaq atulingnikkut uvalu ihumaliugutigilugit hivumuurutikhaq angiqatigiikhutik.

- **Ikajuqtigiinni:** Havaqatigiiktut atautimun atauhirmun pidjutaujumun.

Piliurluni pihimagiamilu havaqatiikhutik pigiami atajumik tikinnahuaqtamingnik aadjikutarijait uumunnga qanuriliurutikhamun hivullitijukhat.

- **Qanuqtuurniq:** Nutaanguqhimaluni unalu ikajuutaujuq.

Qiniqhialuni naunaipkutikhanik haffumunga uvalu aturlugit nutaanik atuqtaujunik ihuaqhijuumigianganani pijaarnirmik uvalu tunihiniq ujaraqhiurnikkut iliharnirmik.

- **Tunnganarniq:** Pivallianiq nakuujunik inuuhirirniq iquhimaittumik, tunngahuktitaavluni qanurunaarnaittumiklu.

Ihumagilugit ihariaginiit Inuit imaalu Inuinnaungitut, arnat angutillu, inulramiit, inirniit Inirniqhaallu, havangitut uvalu havaktut, inullat timimikkut ajuqhautiqagtut uvalu Nunavunmiun tamaini amihut iliharnirmun uvalu ajuittait aktilaangit.

- **Pijitsirniq:** Ikajuqtuq pipkaijurlu ilagiiiktunut unalu/unaluuniit nunamingnut.

Nakuujumik pigiami, Nunavummiut ajuiqhajut ihariagijut ikajuqtaugiamingnilu ilamingnit nunallaanilu pittaarninnga ikajuuhiarnirmut pinahuarutingit, nutaqqiqivik, igluliiqitkut, aadlallu inungnut ikajuutikhat.

Makpirnia 25haffuma 30

Munariniq Havaktainun unalu Naunaijarlugu Nakuujumik Pihimajainun

Havalirlugu una Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq una havaqatigiiklutik uuktuutaat ihuarniaqtuq ilauqatigiiklutik paanariiklutiklu ukununga Inuit havagviit katimajiit, ujaraqhiurniq tiniqhianirlu havagviit, ujaraqhiurvingni havagvirjuat kaantulaalgit, maniliurnikkut pivallianikkullu havatiit, hamlatkut, aallallu tigumiqatigiiktut.

Ukunuuna Havagviat Pivalliajuliqijikkut Ingilrajuliqijitkullu, Nunavut Kavamanga havangniaqtut hivuliqtiulutik havaarijakhamun havaklugu munarilugillu havaktakhat naunaiqhimajun qanuriliurutikhami. Kavamatkut paanarijaillu munariniaqtaat inmik havaktamingnun ikajurlutik qanuriliurutikhamun taimaatun ihuaqhijakhat ujaraqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanun atugakhat pinahuaqtaillu pilirianginnun aturlugit pijamingnun naunaitkutunik qanurlu havaktamingnik.

Pigaluaqtillugu maniliqtuutikhat, pinahuarutit, naunaijautit ikajuutikhat Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhanun Qanuriliurutikhaq anginiqqaqhuni ittun, taimaa qangaraalungmin piqangittuq qitqani ihuaqhainikkut havauhiit pijaangini pinahuagutit tunijaujut ihuaqtumik nakuujumiklu, pittailiblugit aadjikiilirlugit akhuurutit. Uumunga pijaami, una Havagvingni Hivumuaqtittijun Katimajiit atan'ngujaujunin havaktinin piliuqtaujuq havaarilugu havaktakhanun qanuriliurutikhamun naunairlugulu qanuqtun havaktaujumik pijainun.

Havaklutik paanariiklutik ukununga Inuit havagviit katimajiit, ujaraqhiuqtit havagviit, aallallu tigumiqatigiiktut, Havagvingni Hivumuaqtittijun Katimajiit piliurniaqtaat ukiunginni havaktakhanun upalungaijaidjut taimunga atuqhimmaarniaqtaat titiraq aallan'ngurniaqtuq aallan'nguqtiqqat naunairniaqtuq qanuq tadsa pidjutigijainnun, pidjutikhat, pilluagakhallu. Havagvingni Hivumuaqtittijun Katimajiit havaariniaqtaat iluaniittunun upalungaijautimi pijakhat havalugit ukununga Nunavut Kavamanganin.

Ilagiliqtaanun havaktaujakhanun hunavalungnun naunaiqhimajun nanminirijainni havagviit havangniaqtainun nanminiqaqatunullu upalungaijautit, ukuat pivaktainni pilluagakhat uumunga Havagvingni Hivumuaqtittijun Katimajiit havaligtakhainun uumunga Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq ukuangujun:

- Pilluagakhaq 1: Tukiliurlutit imaalu tuhagakhanut ujaraqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhat unalu ujarakhiurviinut pidjutiqaqtat havaakhanut aulavikhangit, ilaliutijangit qanuqtut inulrammiit ukualu inirniirnut iliaqtut

nuutiqhimajut havaakhanut unalu havaakhanut puqtuhinahuarlugit inikhautikhangit. Tamna aulavikhangit ilitarijukhat allatqiinik inungnik qanuringit inuuhirnilu apqutikharnik Nunavunmiut.

- Pilluagakhaq 2: Naunaijarlugit, tuhaqtilugit, uvalu tutqikharlugit tunijaulutik iglukhamik, nutaqiqiviit, uvalu aalat ikajuutit Nunavunmiunun ajuiqhaqtut ilailu tamaini qanuriniini ujarakhiurnikkut ajuiqhaidjutikhat.
- Pilluagakhaq 3: Iliturihimalugit haffumani ujaraqtarviujut Nunavunmi unalu aallatqiingujut ujaraqtarviujut-turaarviujut havaakhanut iluani K-12 iliharviit atuqtakhat imaalu inirnirit iliharvikhanik atuqtakhat.
- Pilluagakhaq 4: Naunairlugu havaamut ilihimaniq inulramiitut ittut tamainnut nunallaanut tuniluni akhuuqtuq ihuaqtumik hunavaluit naunaitkutaniklu aulavikhangit ujarakhiuqtunut-pidjutiqaqtut havaamut.
- Pilluagakhaq 5: Hivulliutilugit maniliqtuutikhat, pivalliadjutikharnik aituijaangatlu iliharvikhat ilihairutikharnik Nunavunmi nunalaangitni, ilitagihimajut pijaangat qaritaujaliqidjutikharnik katitirutikharnik naunaituq amigaitunik nunalaani.
- Pilluagakhaq 6: Tuniluni ilihainirmut ilihaqpallirvikhanik ikajuutikhait Nunavunmiut nakuujumik nuutiqtiriama ujaraqhiurnikkut iliharnirmik pinahuarutit.
- Pilluagakhaq 7: Piliurlugit havaktakhat ujarakhiuqtit uvalu havakhanut iliharnirmik Kangiqlinirmi.
- Pilluagakhaq 8: Tunihiluni ujaraqhiurnikkut iliharnirmik atadjutiqaqtut avikturniinun havaatigut ihariagijainik, tutqikharlugit aalat iliharnirmik tunihijut imaatut ihagiagijaukpata.
- Pilluagakhaq 9: Pipkailutit ujaraqhiurnikkut iliharnirmik ilihautikhanik ilitquhirmi aturniqaqtunik ihuaqtulu pidjutaumik.
- Pilluagakhaq 10: Ilaulugit havaamun upalungaijautit ajuittakhat atuqtaujut ilaujut ujaraqhiurnikkut iliharnirmik idjuhikhait uvalu tunihinirmun.
- Pilluagakhaq 11: Havaqatigilugit ujaraqhiurnikkut-pidjutiqaqtut havagviit (e.g., ujaraqhiuqtit havagviit, kantraqaqtut imaalu niuvvaviit, imaalu kavamatkut

aallallu havagviujut kavamatkuni) tunihilutik ajuiqharvikhanik, havaqatigiiklutik iliharnirmik imaaluu havagvikhanik.

- Pilluagakhaq 12: Ilituripkarlugit havaakhatigut hivumuungnikkut pijakhat uvalu inmi ikajuutit uvalu naunaijarlugit uvalu tuhaqtitilugit aulavikhangit pijaangini hapkua pijakhat.
- Pilluagakhaq 13: Tunihiluni ilihaidjutinik munaridjutinik havaklugit ajuitamingnik hapkununga atangujaunikkut uvalu hivulliqhunikkut havaanik.

Havagvingni Hivumuaqtittijun Katimajiit unniqhinaqtun qanuq havaktainun turaangajumun ukununga hanaqidjutikhanun pijakhaukpan uumunga *Katujjiluta* havaknahuaqtainun unalu nanminiqaqtumun upalungajautikhaq unniqhijutikhat.

Iniqtirutit

Ihuaqtumik havaktakhanun pivallidjutinun Nunavuttip amigaittunun nunamin pijakhaqaqtut ikpingnaqtuq munarilugu aturaaqpaktakhami hivituniani nakuujumik pijaanginni. Pilugit aallanik ilittuqhaidjutinik, qiniqhianirmun, ikajuutikhanullu, piqaqtuq pittaarutikhamun amihunun amigaidjuaqtunik atuqtakhanik ujaraqhiurutikhanun havaktaujakhanik Nunavunmi hivumuuriami havaliqlugin qulini ukiurutainni tikinniaqtunun.

Upalungajariami uumunga pidjutikhamun, una Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq naunaiqhijamajait pilluagakhat havaktakhat Nunavut Kavamanga piniaqtut pilugu munarilugu hivunighamun inuuhidjutigijanun Nunavunmiutanun nakuujumik pijaanginnik ujaraqhiurvingni havagvirjuanin. Pidjutigijaat tamaat kavamatkut pijakhaat turaarlugu angiklijuumilugin havaakhanut ikajuutikhat uumunga ujaraqhiurnikkut havagvirjuaq tun'ngavikhaalu talvanga taimaa kavamatkut paanarijaillu havaqatigiiklutik piliuqtaaqatunun maliktakhamun hivumun taimaatun Nunavunmiutat ikajuqtaujaanginni havaakhanin ujaraqhiurvingni.

Hakugiknikhaa uuma Ujaraqhiurnikkut Ajuiqhaidjutikhainun Qanuriliurutikhaq nakuujumik pivaklutik. Naunaiqhimajait angijut pijakhaujun pihimaittumik hivumuulimaittutut naunairiiqhimajunun qanuriliurutaujanun. Timaa pipkaidjuraa qanuriliurutikhap pijaanginni aallatqiinik pijakhanun aallatqiini avikturviinni nunallaanilu, qanurinmangaata pijumajainun hailijunun pivikhanun. Pidjutigijaa ilihaqtunun pivlugin ujaraqhiurnikkut ajuiqhaidjutikhanun pidjutaujumun pihimmaaqtumik pivallianirmun ajuiqhimajainun qauhimajainullu. Imaittuq inuuhidjutigiraaqpaktakhami ilihautikhat pipqaqtait havaktit havagianginnun hivumun havaariraaqpaktakhanun hivumuurutaanun pijakhatigun pilugin pipkaidjutaavlunilu nakuujumik ajuiqhaidjutikhanik hivumuuriami nakuujumik havaktaujaanginnik ajurnaitqijaujumiklu pijaami.

Munarilutik taimaa inuit piqarianginnik ihuaqtunik ajuiqhimajakhanik ilaujaami angitqijaujumi havagvingni avikturviata maniliurutainni, Nunavut ilihimaniqliqtaat inmik itquumajumik uqariiqhimajamingnun pittaqtanginullu ilaupkaidjutikhamun havaakhaujanun havakvighanik maniliurutikhanullu tamainnun tunivlutik avikturviup piangaijautaanik piliuqhutiklu nakuujumik pidjutikhamun tamainnun Nunavunmiutanun.

